

“DE NATUUR IS VOLLEDIG
GERICHT OP HET CREËREN
VAN ECHTE WAARDE, MENSEN
STELLEN FINANCIËLE
WAARDE CENTRAAL”

Elke dag werken aan de grote ommakeer

Twee jaar geleden maakte **Lars Veraart** een bewuste keuze om ‘Stop!’ te zeggen tegen een goed betaalde carrière als dierenarts op het Franse platteland. Hij besloot om niet langer een landbouwsysteem te dienen waar alles draait om geld, maar begon ‘ja!’ te zeggen tegen de echte waarde van mens en natuur.

TEKST IVO VALKENBURG | BEELD VERA DUIVENVOORDEN

Van kinds af aan wist Lars dat hij dierengeneeskunde wilde gaan studeren. Ook wist hij dat het hem alleen om de studie ging. Hij verlangde niet naar een praktijk als dierenarts, maar toch werd dit vijftien jaar zijn bestemming. Hij werkte met boeren en hun dieren op het Franse platteland. “Gedurende vijftien jaar heb ik de boerenbedrijven groter zien worden. Steeds grotere tractoren. Steeds grotere stallen. Steeds grotere kalveren. En steeds grotere schulden bij de bank. De stress nam toe om financieel rendement te kunnen behalen. En een steeds grotere hoeveelheid antibiotica om de dieren overleefd te houden. Tegelijkertijd holde de kwali-

teit van het eten achteruit. Boeren aten niet langer hun eigen producten, maar gingen naar de supermarkt. Het industriële systeem dwingt boeren te kiezen voor specialisatie in een product. Dat wordt integraal verkocht, er blijft weinig meer over op het eigen bord van de boer. Ze aten niet eens meer het vlees van de eigen vleeskoeien. Melkveehouders kochten de melk buiten de deur. Ondertussen werd het eten voor alle mensen steeds duurder.”

STOP!

“In de winter van 2014-2015 heb ik ‘stop!’ gezegd. Dit systeem wilde ik niet langer dienen. Dierenarts is op zich een mooi vak. Het is fascinerend om midden in de nacht, samen met de boer, een keizerssnede te doen in de stal. Maar normaal is het niet. De kalveren worden zo doorgefokt dat ze te groot zijn om op een natuurlijke manier te bevallen. Je trekt als een waanzinnige met speciale apparatuur het kalf eruit, of – als dat niet gaat – snij je het kalf eruit. Alles draait om financiële waarden. Het vergaren en vergroten van kapitaal. Als een koe niet voldoende geld genereert, is de koe niet goed genoeg. Een koe moet elke dag 45 liter melk produceren. Er hoeft dan maar even iets mis te gaan en de koe ligt volledig tegen de vlakte. Letterlijk. En dan kwam ik als ‘monsieur le docteur’ aanrijden met mijn auto. Ik had altijd een hele apotheek bij me. Ik pompte de koe vol medicijnen. Als een koe binnen achtenveertig uur niet meer op z’n poten staat, komt hij nooit meer overeind. Ik kon het niet meer aan zien. Je bestrijdt symptomen,

maar je pakt het probleem niet bij de wortel aan. Deze houding heeft medegeleid tot de huidige economische, ecologische, sociale en spirituele crisis. Als wij mensen eerst goed zorgen voor de aarde, de planten, de dieren en elkaar, dan wordt geld, kapitaal en economie een middel, in plaats van een doel op zichzelf.”

TRANSYLVANIË

“In de loop der jaren ben ik steeds beter de relatie gaan zien tussen een gezonde aarde en het welzijn van mens en natuur. Gezonde grond leidt tot gezonde planten en dieren. Gezonde planten en dieren leiden tot gezonde mensen. Na mijn besluit om te stoppen als dierenarts, heb ik ‘ja!’ gezegd tegen het leven. Ja! tegen een gezonde aarde. Ja! tegen echte waarde van mens en natuur. Ja! tegen mezelf en mijn dierbare gezin. Tijd is geen geld, tijd is leven.”

Lars besloot om met zijn gezin, zijn Amerikaanse vrouw Robyn (psycholoog en muziektherapeut) en vijfjarige zoon Carsten, kleinschalig te gaan boeren in Transsylvanië. Begin 2000 bezocht hij dit gebied voor het eerst. “Een van de laatste regio’s in Europa waar je nog van de natuur en het dorpsleven kan genieten zoals het was in Nederland vijftig tot honderd jaar terug. Ik werd als dierenarts uitgenodigd door mijn oudere broer die als milieukundig adviseur betrokken was bij het herstel en de opbouw van de ergst getroffen dorpen na de milieuramp bij Baie Mare. Een dambreuk bij een goudwinningbedrijf veroorzaakte de verspreiding van een grote hoeveelheid met cyanide besmet water over landbouwgronden en vernietigde het leven in het water en de aarde in grote delen van Roemenië, Hongarije en het voormalig Joegoslavië.”

**“ALS EEN KOE NIET
VOLDOENDE GELD
GENEREERT, IS DE KOE
NIET GOED GENOEG”**

“Voor het eerst maakte ik kennis met de typisch Roemeense boerenstalletjes. Daar begon ik de verschillen te zien tussen de industriële landbouw in West-Europa en het agro-ecologisch

boeren in Roemenië. Boeren met twee tot vijf koeien, een paar varkens en wat kippen. Ik werd geraakt door de liefde van de boer voor hun dieren. Het directe contact, de echte band met alle beesten. Ze eten hun eigen producten, zelf verbouwd op kleine stukjes land. Elke dag ligt er gezond eten op het bord. Ze weten wat ze eten. Ze hoeven daarvoor niet naar de supermarkt te gaan. Nergens in Europa heb ik de mensen zo dicht bij de natuur zien leven en werken. In 2009 kochten we als gezin een traditioneel boerenverblijf in Alunisu, een Roemeens/Hongaars dorp met circa honderd inwoners. Sinds twee jaren wonen en werken we hier en leiden een simpel leven. Hier ervaar ik elke dag wat echte waarde is.”

REGENWORMEN

“In de avond, als het een beetje motregent en niet te koud is, ga ik naar buiten. Ik zie dat de grond vol is met regenwormen. En als je dan met een zaklampje rondloopt, dan schieten ze allemaal terug in hun holletjes. Werkelijk een fenomeen. Ze blijven altijd het liefste met hun staartje in het holletje, opdat ze zich snel in de aarde kunnen terug trekken. Als ik er dan op m’n hur-

ken naast ga zitten, zie ik ze op zoek naar een blaadje. Ze pakken het blaadje beet en trekken zich met dat blaadje terug de grond in. Ze eten het blaadje op, verteren het, en poepen het vervolgens weer uit. De poep van regenwormen is de vruchtbaarste mest die er bestaat. Hoe vaak staan we als mensen stil bij het nut van de regenworm? Ze produceren op een natuurlijke manier waanzinnig vruchtbare mest. Veel vruchtbaarder dan welke kunstmest ook. Op elke vierkante meter zijn er, afhankelijk van het soort grond, tientallen tot honderden regenwormen. Ze graven gangetjes en ploegen met elkaar de aarde om. Ze brengen lucht in de aarde. Dat is belangrijk voor onze gezondheid. Niets kan leven zonder zuurstof, ook het leven in de aarde niet. Door al hun gegraveerd en geploegd zorgen ze ervoor dat de zuurstof dieper in de aarde komt, waardoor daar dus ook leven mogelijk wordt gemaakt. De regenworm zorgt ervoor dat wij gezonde lucht kunnen inademen. Dat noem ik echte waarde.”

“De natuur is volledig gericht op het creëren van echte waarde. En wat doen wij? Wij stellen financiële waarde centraal. En in economische zin heeft de

Provision

Provision is een initiatief van Lars en zijn vrouw om iedereen die ervoor open staat de mogelijkheid te bieden om te ontdekken en te leren van een dorpsgemeenschap (Alunisu) van kleinschalige traditionele boeren op het platteland van Transsylvanië.

Lars is ook op allerlei manieren actief op het gebied van de promotie van agro-ecologie, regionale voedselsystemen, voedselsoevereiniteit, rechtvaardige handels- en landbouwbeleid en landrechten. Waar mogelijk laat hij zijn stem horen om als medium voor de belangen van de natuur te spreken. Tevens is hij actief voor de Roemeense organisatie Eco-Ruralis met wie hij eind oktober 2016 een internationale conferentie organiseerde over het belang van voedselsoevereiniteit. In Nederland wordt deze beweging ondersteund door middel van Voedsel Anders.

regenworm geen waarde. De vernietiging van de regenworm draagt zelfs bij aan economische groei. En zo ploegen we met dure tractoren het land om. Heel veel regenwormen worden daarbij doormidden gesneden. En geloof niet in het fabeltje dat een doorgesneden regenworm weer uitgroeit tot twee regenwormen. Vervolgens gooien we bolletjes kunstmest op het land, een vorm van zout dat regenwormen verschroeit en wegbrandt. We vernietigen het leven in de grond. Daarom hebben we het jaar daarop meer kunstmest nodig, en het jaar daarna nog meer. Dat is goed voor de economie. Het is ook de enige manier om te kunnen voldoen aan de betaling en aflossing van torenhoge schulden aan de bank.”

“Nederlandse koeien eten slechts één soort gras, maïs en sojabonen. Die sojabonen komen niet uit de Noord-Oost-

polder, maar uit Zuid-Amerika. Nederland is, na China, de grootste importeur van Zuid-Amerikaanse soja ter wereld. Ondertussen is ruim twintig procent van het Amazonewoud gekapt voor landbouwgrond. En moeten onze Nederlandse koeien overleefd worden gehouden met een scala aan farmaceutische medicamenten.”

“De koeien van een keuterboer in Roemenië eten honderden verschillende soorten planten en kruiden. De biodiversiteit in Transsylvanië is ongelooflijk groot. Een koe heeft een enorme diversiteit aan eten nodig om gezond te blijven. Dieren beschikken over een zelf herstellend vermogen. Een koe met een gezondheidsprobleem weet zelf welke planten en kruiden hij moeten eten om zichzelf beter te maken. Van nature heeft een koe geen farmaceutische industrie nodig.”

VOEDSEL-OEVEREINITEIT

Het is deze maand precies honderd jaar geleden dat de overgrootvader van Lars een klein bedrijfje met groentezaden begon in Zuid-Limburg. Dit bedrijf is in de jaren tachtig uit handen van zijn familie gegaan. Inmiddels is het uitgegroeid tot een van de meest vooraanstaande onderdelen van genetisch gemanipuleerde zaadontwikkeling binnen het Bayer-concern, dat onlangs ook Monsanto heeft geacquireerd.

“Zaden vormen de blauwdruk van het leven op aarde. De toegang tot traditionele zaden, de toegang tot land om agro-ecologisch te boeren en de toegang tot een afzetmarkt staan momenteel onder hoge druk. Tegenwoordig worden zaden veredeld en genetisch gemanipuleerd. Er worden octrooien verleend op zaden. Het wordt boeren, en andere burgers, wettelijk onmogelijk gemaakt om zaden te bewaren, te gebruiken en te verkopen. Ja, zelfs het ruilen van zaden mag niet meer. De kiem van ons leven komt in louter commerciële handen. Alle zaden worden eigendom van grote multinationals. Zo

“ZORGWEKKEND DAT WE NATUURLIJKE BRONNEN TOT EEN EXCLUSIEF EIGENDOMSRECHT MAKEN VAN GROTE BEDRIJVEN”

gebeurt het nu op grote schaal dat boeren aansprakelijk worden gesteld, omdat hun gewassen zijn vermengd met de octrooi-zaden van multinationals. De natuur heeft van financiële economie geen weet en verspreidt alle zaden door de lucht. Genetisch gemoduleerde zaden van de ene boer vermengen zich met de natuurlijke zaden van de andere boer. Hierop wordt de andere boer aansprakelijk gesteld, omdat hij zonder betaling gebruik maakt van de octrooi-zaden. Veelal is een ‘overgave’ aan de zaden van de multinationals dan een gevolg.”

“Soms vind ik het zelf nog moeilijk te geloven dat het waar is dat we onze natuurlijke bronnen – zoals zaden, lucht en water – tot een exclusief eigendomsrecht maken van grote bedrijven. Toch is het zo. Er zijn nu drie multinationals die het leeuwendeel van de zadenhandel en de chemicaliën die nodig zouden zijn om voedsel te verbouwen, domineren. Dat ervaar ik niet als een gezonde situatie. Grote industriële landbouw komt in handen van

een hele klein groep belanghebbenden. Wij mensen zijn natuur. De natuur is van alle levende wezens op aarde. Wat mij betreft is niemand eigenaar van de natuur en zijn we allemaal verantwoordelijk voor het goede beheer ervan. Elke mens moet daarbij zelf kunnen bepalen wat hij eet en hoe dat wordt verbouwd, mits de vrijheid van de medeburger niet wordt aangetast. Dat noem ik voedselsovereiniteit.”

GROTE OMMEKEER

Lars is geïnspireerd door het werk van Gandhi die ging spinnen om de Engelsen uit India te krijgen. Hij ging niet spinnen omdat hij het zo leuk vond. Het ging erom dat mensen hun eigen kleding weer gingen maken in plaats van de Engelse kleding te kopen die op een industriële manier werd geproduceerd. “Het spinnenwiel van nu is het verbouwen van je eigen voedsel. Dat is de geweldloze actie van mij en mijn gezin. Dan heb ik het over kleinschalig, gezond en divers voedsel verbouwen. Gandhi wilde een vrij en autonoom India bereiken. Vanuit die parallel,

droom ik van de Grote Ommekeer. Een transitie van de hele samenleving van een industriële groeimaatschappij naar een duurzame beschaving. Een ommekeer van de Westerse cultuur die is gebaseerd op een imperium-model, waarin welvaart ongelijk wordt verdeeld, naar een gezonde gemeenschap op aarde, waarin alle levende wezens weer terug kunnen keren in de oorspronkelijk staat van zijn.”

“Sinds ik hier in Transsylvanië ben gaan leven, wonen en werken, kan ik mezelf elke ochtend weer recht in de spiegel aankijken. Ik ben gelukkig, omdat ik een pad bewandel waarbij ik me elke dag bezig houdt om mijn levensenergie te besteden aan de Grote Ommekeer van de samenleving. Mijn werk staat nu gelijk aan mijn Werk met een hoofdletter. Mijn dagelijkse werk is samengesmolten met een positieve bijdrage aan het leven op deze aarde. Daarvoor hoef je natuurlijk geen keuterboer in Transsylvanië te worden. Het is voor elk beroep mogelijk om deze te laten samenvallen met betekenis.”

ROBOBEES

Het maakt niet uit of je nu bakker, dierenarts of schoenmaker bent. Of financiële dienstverlener... Ga maar eens voor jezelf na welke sleutelrol je kunt vervullen vanuit de financiële sector om een bijdrage te leveren aan de geboorte van een samenleving waarin een gezonde aarde, gezonde planten, dieren en mensen, lokale economie, menselijkheid en de heiligheid van het leven centraal staan. Nu zie ik, notabene in Transsylvanië, Nederlandse en andere Europese financiële instellingen, zoals Rabobank en Generali, massaal landbouwgrond opkopen. Puur voor speculatie, om met geld nog meer geld te maken. Stel je voor dat je als financiële sector de definitie van rendement iets zou uitbreiden, en naast financieel rendement ook zou kijken naar rendement van geluk en welzijn van mens en natuur, dan kan je geld en kapitaal tot een instrument maken dat de samenleving dient. Ne-

“STEL DAT JE ALS FINANCIËLE SECTOR IN DE DEFINITIE VAN RENDEMENT OOK WELZIJN VAN MENS EN NATUUR MEENEEMT”

derland beschikt over een grote financiële sector. Stel je voor dat de mensen de kans zouden krijgen, bijvoorbeeld deelnemers aan pensioenfondsen, om zelf te kiezen voor een duurzame belegging van hun gelden in alles dat echt van waarde is in het leven.”

“Iedereen uit de financiële sector is welkom om hier te komen kijken. Velen beschouwen het als een reis terug in de tijd. Ik zie het vooral als de geboorte van een nieuw tijdperk. In dat verband zie ik volop kansen voor crowdfunding, micro-kredieten en investeringsfondsen om land toegankelijk te maken voor agro-ecologisch boeren, natuurbehoud, om ambachtelijke beroepen in stand te houden en voor innovatie vanuit een nieuw paradigma. Niet de innovatie zoals we deze vanuit het oude paradigma van ‘nog slimmer’, ‘nog sneller’ en ‘nog goedkoper’ zo veel om ons heen zien.”

“Einstein had gelijk toen hij sprak dat we problemen niet moeten oplossen op dezelfde manier zoals we ze hebben gecreëerd. Neem bijvoorbeeld het uitsterfen van de bijen. In plaats van het op-

lossen van de oorzaak van de bijensterfte, ontwikkelen we nu kleine drones – Robobees, kunstmatig intelligente bijen, honderd procent mechanisch – om daarmee de velden te kunnen bevruchten. In plaats van de natuur kunstmatig te imiteren, kunnen we er ook voor kiezen om de echte waarde van de natuur te herstellen. Laten we eerst een beetje afremmen, een paar keer ademhalen, goed rondkijken, en onderzoeken in welke situatie we met onze aarde terecht zijn gekomen. Om daarna te ontdekken hoe we problemen kunnen oplossen vanuit een volgende stap in menselijk bewustzijn. Zo ben ik ook in Transsylvanië gekomen, om even af te remmen en stil te staan. Om weer de verbinding met je hart te voelen, met de oerbron van het bestaan. Om te leven en te werken vanuit het ‘nu’. Het enige moment van waarde, want het verleden is niet meer en de toekomst bestaat (nog) niet.” ■

Meer lezen:

www.provisiontransylvania.com
www.lovemadevisible.eu/examples/provision
www.voedselanders.nl
www.ecoruralis.ro